

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет економіки та управління

Кафедра управління

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2024

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Організаційне лідерство

для студентів

спеціальності

073 Менеджмент

освітнього рівня

перший (бакалаврський)

освітньої програми

073.00.01 Менеджмент організацій

3035/24

11.01.2024

Григорук

Київ – 2024

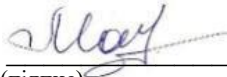
Розробник:

Кожем'якіна Світлана Миколаївна, професор кафедри управління, доктор економічних наук, професор
Михацька Алла Валер'янівна, доцент кафедри управління, кандидат педагогічних наук.

Викладач:

Михацька Алла Валер'янівна, доцент кафедри управління, кандидат педагогічних наук.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри управління
Протокол від 10 січня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри Оксана МАРУХЛІЕНКО
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми “Менеджмент організацій”
09 січня 2024 р.

Керівник освітньої програми Олена АКІПІНА
(підпис)

Робочу програму перевірено

«09» січня 2024 р.

Заступник декана Оксана КАЗАК
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	3	-
Семестр	6	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	-	
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є оволодіння теоретичними знаннями та набуття практичних навичок з організаційного лідерства; оволодіння сучасним інструментарієм управління поведінкою персоналу на засадах організаційного лідерства для забезпечення якості виконуваної роботи та розвитку організації, налагодження міжособистісної взаємодії при вирішенні професійних завдань, створення ефективної комунікації в процесі управління.

Завданнями дисципліни є оволодіння такими компетентностями:

.	ДФК 4	Здатність до управління поведінкою персоналу та організаційного лідерства

3. Результати навчання за дисципліною:

Додаткові результати	ДРН 4	Управляти поведінкою персоналу та виявляти навички організаційного лідерства.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Теоретичні засади організаційного лідерства							
Тема 1. Сутність організаційного лідерства.	8	2	2	-	-	-	4
Тема 2. Методи дослідження організаційного лідерства.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 3. Підприємство та його ознаки організаційного лідерства.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 4. Лідерство і менеджмент.	8	2	2	-	-	-	4
Модульний контроль	2					2	
Разом	34	8	4	4	-	2	16
Змістовий модуль II. Сучасні аспекти організаційного лідерства							
Тема 5. Організаційний лідер як дизайнер чи архітектор.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 6. Сутність організації, що самонавчається.	8	2	2	-	-	-	4
Тема 7. Трансформаційне лідерство та його роль в організаційних змінах.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 8. Парадоксальне лідерство.	8	2	2				4
Модульний контроль	2					2	
Разом	34	8	4	4	-	2	16
Змістовий модуль III. Лідерство та організаційна культура							
Тема 9. Види та типологія корпоративної культури.	8	2	2	-	-	-	4
Тема 10. Лідерство в моделі формування корпоративної культури.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 11. Стейкхолдерство та організаційне лідерство.	8	2	2	-	-	-	4
Модульний контроль	2	-	-	-	-	2	-
Разом	26	6	4	2	-	2	12
Змістовий модуль IV. Особистість лідера в організації							
Тема 12. Емоційне лідерство.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 13. Індивідуальний розвиток лідерів або персональне лідерство.	8	2	2	-	-	-	4
Тема 14. Неформальне лідерство.	8	2	-	2			4
Модульний контроль	2	-	-	-	-	2	-
Разом	26	6	2	4	-	2	12
Усього	120	28	14	14	-	8	56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади організаційного лідерства

Тема 1. Сутність організаційного лідерства (лекція 2 год).

Визначення поняття «лідерство». Сутність «лідерства», його зміст та значення. Види лідерства. Індивідуальне лідерство. Інституційне (або організаційне) лідерство. Типи лідерства. Роль лідерів.

Семінарське заняття (2 год). Тема: Сутність організаційного лідерства.

Тема 2. Методи дослідження організаційного лідерства (лекція 2 год).

Сутність організаційного лідерства як предмета дослідження. Організаційні відносини. Класифікація організаційних відносин. Класифікація методів дослідження організаційного лідерства. Предмет і методи дослідження організації. Застосування методів дослідження організаційного лідерства.

Практичне заняття (2 год). Тема: Методи дослідження організаційного лідерства.

Тема 3. Підприємство та його ознаки організаційного лідерства (лекція 2 год).

Еволюційна концепція підприємства. Інституціональна концепція підприємства. Характерні ознаки організації. Класифікація ознак організаційного лідерства. Конкурентна перевага: поняття та джерела формування. Виявлення конкурентних переваг на основі SWOT-аналізу. Індекс концентрації ринку (CR). Індекс Херфіндаля-Хіршмана (HHI). Стратегії досягнення підприємством лідерських позицій. Ключові фактори успіху.

Практичне заняття (2 год). Тема: Підприємство та його ознаки організаційного лідерства.

Тема 4. Лідерство і менеджмент (лекція 2 год).

Погляди Г. Мінцберга щодо лідерства і управління. Погляди А. Залезніка «Менеджери і лідери: чи є різниця?». Дж. Коттер про різницю між менеджерами й лідерами в контексті управління складними структурами. Відмінність лідерства від управління. Лідерство й менеджмент як дві окремі взаємодоповнюючі системи дій. Створення компаній лідерського типу.

Семінарське заняття (2 год). Тема: Лідерство і менеджмент.

Змістовий модуль II. Сучасні аспекти організаційного лідерства

Тема 5. Організаційний лідер як дизайнер чи архітектор (лекція 2 год).

Зміни як основа розвитку. Поняття образу майбутнього. Функції образу майбутнього. Загальні характеристики майбутнього. Стратегія, як метод втілення в життя образу майбутнього і місії. Фактори успішного лідерства. Критерії, правила і принципи успішного лідерства. Лідерська етика.

Практичне заняття (2 год). Тема: Організаційний лідер як дизайнер чи архітектор.

Тема 6. Сутність організації, що самонавчається (лекція 2 год).

Визначення організації, що самонавчається. Погляди П. Сенге на організацію, що самонавчається. Системне бачення. Професійний розвиток. Ментальна модель. Спільне бачення. Розвиток структур. Інноваційний підхід. Причини створення організацій, що самонавчаються. Вищий менеджмент організації, що самонавчається щодо управління колективом.

Семінарське заняття (2 год). Тема: Сутність організації, що самонавчається.

Тема 7. Трансформаційне лідерство та його роль в організаційних змінах (лекція 2 год).

Для чого потрібно трансформаційне лідерство? Теорія трансформаційного лідерства. Основні принципи моделі трансформаційного лідерства. Характеристика трансформаційних лідерів, риси та навички. Особливості підходу до змін М. Біера. Суть методу Дж. Коттера. Вісім кроків організаційних змін.

Практичне заняття (2 год). Тема: Трансформаційне лідерство та його роль в організаційних змінах.

Тема 8. Парадоксальне лідерство (лекція 2 год).

Суть парадоксу. Парадоксальні ситуації. Типи парадоксів лідерства. Творчість та дисципліна. Жорсткість та людяність. Повноваження та впливи. Зміни та стабільність. Емоційність та нейтральність. Індивідуальне досягнення та командний підхід. Орієнтація на клієнта та ефективність. «Ніколи не здавайся» і «злізь з дохлої кобили». Непопулярні рішення – на відміну від командного, особистого, професійного. Лідерство як управління парадоксами (Фонс Тромпенаарс, Чарльз Хемпден-Терне).

Семінарське заняття (2 год). Тема: Парадоксальне лідерство.

Змістовий модуль III. Лідерство та організаційна культура

Тема 9. Види та типологія корпоративної культури (лекція 2 год).

Теоретичний підхід до тлумачення корпоративної культури. Складові корпоративної культури. Значення корпоративної культури для розвитку організації. Корпоративна культура як багаторівнева структура. Лідерство як важливий інструмент формування спільної культури. Характеристика позитивної культури. Домінуючі культури і субкультури організацій. Сильна та слабка корпоративна культура. Вплив лідерства на сильні сторони корпоративної культури. Основні типи організаційних культур. Типологія корпоративної культури на засадах лідерства в західному менеджменті.

Семінарське заняття (2 год). Тема: Види та типологія корпоративної культури.

Тема 10. Лідерство в моделі формування корпоративної культури (лекція 2 год).

Джерела формування корпоративної культури. Механізм формування корпоративної культури. Шляхи формування корпоративної культури. Лідерство як інструмент формування корпоративної культури. Етапи формування корпоративної культури. Морально-психологічний та етичний стан в організації. Лідерська етика. Культура поведінки. Мовна культура. Моральні цінності. Етикет. Етика та юридичні питання. Репутація організації.

Практичне заняття (2 год). Тема: Лідерство в моделі формування корпоративної культури.

Тема 11. Стейкхолдерство та організаційне лідерство (лекція 2 год).

Хто такі стейкхолдери? Типи стейкхолдерів. Класифікація за принципом взаємодії, рівнем впливу та галуззю інтересів. Теорія керування стейкхолдерами. Аналіз зацікавлених сторін. Ідентифікація стейкхолдерів та оцінка їхнього впливу. Таблиця інтересів стейкхолдерів. Карта зацікавлених сторін. Матриця стейкхолдерів.

Семінарське заняття (2 год). Тема: Стейкхолдерство та організаційне лідерство.

Змістовий модуль IV. Особистість лідера в організації

Тема 12. Емоційне лідерство (лекція 2 год).

Поняття емоційного інтелекту. Головні положення теорії емоційного лідерства. Навички емоційного лідера. Емоційні стилі лідерства. Відновлення і розвиток лідерських здібностей. Модель емоційного лідерства М.Ке де Вріс. Створення емоційно свідомих організацій. Стресостійкість як елемент ефективної організаційної культури.

Практичне заняття (2 год). Тема: Емоційне лідерство.

Тема 13. Індивідуальний розвиток лідерів або персональне лідерство (лекція 2 год).

Завдання персонального лідерства. Компоненти розвитку персонального лідерства. Аналіз потреб. Оцінка і розуміння власних уподобань. Навчальний компонент. Зворотний зв'язок як ключовий компонент персонального лідерства. Мотиваційно-ціннісний компонент. Інтелектуально - когнітивний компонент. Емоційний компонент в особистісному ресурсі лідерської позиції. Управлінські компетенції: компетенція цілепокладання та компетенції прогнозування та прийняття рішень.

Семінарське заняття (2 год). Тема: Індивідуальний розвиток лідерів або персональне лідерство (в умовах воєнного стану).

Тема 14. Неформальне лідерство (лекція 2 год).

Хто у вашій команді і від кого це залежить? Як заслужити дозвіл на лідерство? Як створити дружнє партнерство. Спільне зростання. Довіра лідера. Приклади ефективних команд в організаціях.

Практичне заняття (2 год). Тема: Неформальне лідерство.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	4	4	3	3	3	3
Відвідування семінарських/практичних занять	1	4	4	4	4	3	3	3	3
Робота на семінарському/практичному занятті	10	4	40	4	40	3	30	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	93	-	93	-	76	-	76
Максимальна кількість балів: 338									
Розрахунок коефіцієнта: 3,38									

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади організаційного лідерства			
1	Сутність організаційного лідерства	4	5
2	Методи дослідження організаційного лідерства	4	5
3	Підприємство та його ознаки організаційного лідерства	4	5
4	Лідерство і менеджмент	4	5
Змістовий модуль II. Сучасні аспекти організаційного лідерства			
5	Організаційний лідер як дизайнер чи архітектор	4	5
6	Сутність організації, що самонавчається	4	5
7	Трансформаційне лідерство та його роль в організаційних змінах	4	5
8	Парадоксальне лідерство	4	5
Змістовий модуль III. Лідерство і організаційна культура			
9	Види та типологія корпоративної культури	4	5
10	Лідерство в моделі формування корпоративної культури	4	5
11	Стейкхолдерство та організаційне лідерство	4	5
Змістовий модуль IV. Особистість лідера в організації			
12	Емоційне лідерство	4	5
13	Індивідуальний розвиток лідерів або персональне лідерство	4	5
14	Неформальне лідерство	4	5
	Разом	56	70

Критерії оцінювання самостійної роботи (5 балів)

5балів – відмінний рівень виконання з можливими незначними недоліками
4бали – в цілому добрий рівень виконання з незначною кількістю помилок
3бали – посередній рівень знань виконання із значною кількістю недоліків
2бали– мінімально можливий допустимий рівень виконання

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль є складовою поточного контролю і здійснюється в формі виконання студентом модульного контрольного завдання (у письмовій формі) відповідно до розкладу навчальних занять. Кількість модулів – 4. Максимальний бал модульного контролю складає 25. Оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модуля.

Модульний контроль проводиться у формі тестів у ЕНК до цієї дисципліни в системі Moodle. *Критерій оцінювання модульної контрольної роботи:* правильна відповідь оцінюється в 1 бал, неправильна – 0 балів.

6.4. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
F, FX	1-59 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним проходженням – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного проходження

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год., лекції – 28 год., семінарські заняття – 14 год., практичні заняття – 14 год., самостійна робота - 56 год., модульний контроль – 8 год.

Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модулі	Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2				Змістовний модуль 3			Змістовний модуль 4			
Назва модуля	Теоретичні засади організаційного лідерства				Сучасні аспекти організаційного лідерства				Лідерство та організаційна культура			Особистість лідера в організації			
Кількість балів за модуль	93				93				76			76			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Теми Лекцій (1 б.)	Сутність організаційного лідерства	Методи дослідження організаційного лідерства	Підприємство і його ознаки організаційного лідерства	Лідерство і менеджмент	Організаційний лідер як дизайнер чи архітектор	Сутність організації, що самонавчається	Трансформаційне лідерство та його роль в організаційних змінах	Парадоксальне лідерство	Види та типологія корпоративної культури	Лідерство в моделі формування корпоративної культури	Стейкхолдерство та організаційне лідерство	Емоційне лідерство	Індивідуальний розвиток лідерів або персональне лідерство	Неформальне лідерство	
Теми семінарських занять (11 б.)	-<<-			-<<-		-<<-		-<<-	-<<-		-<<-		-<<-		
Теми практичних занять (11 б.)		-<<-	-<<-		-<<-		-<<-			-<<-		-<<-		-<<-	
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
Види поточного контролю	Модульна робота (25 балів)				Модульна робота (25 балів)				Модульна робота (25 балів)			Модульна робота (25 балів)			
Загалом	338 балів														
Підсумковий контроль	ЗАЛІК														
Коефіцієнт приведення навчального рейтингу студентів у 100-бальну шкалу – 3,38															

8. Рекомендовані джерела

Базові

1. Бровко, Катерина Андріївна (2020) Дисертація - Формування корпоративної культури студентів у освітньому середовищі університету, Київський університет імені Бориса Грінченка.
2. Емоційний інтелект лідера / пер. з англ. Валерія Глінка. 3-тє вид. К. : Наш Формат, 2021. 288 с.
3. Емоційний інтелект/Деніел Гоулман; пер.з англ.С.-Л.Гумецької.-Х.:Віват, 2018.- 512 с.
4. Калашнікова, Світлана Андріївна. Освітня парадигма професіоналізації управління на засадах лідерства [Текст] : монографія / С. А. Калашнікова ; Київський університет імені Бориса Грінченка. - Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2010. - 379 с. (Бібліотека Київського столичного університету імені Бориса Грінченка).
5. Менеджмент : навчальний посібник / за редакцією С. І. Михайлова. 3-є видання, стереотипне. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 536 с. (Бібліотека Київського столичного університету імені Бориса Грінченка).
6. Менеджмент організацій: навчальний посібник / Т. В. Назарчук, О. М. Косіюк ; Міністерство освіти і науки України. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 560 с. (Бібліотека Київського столичного університету імені Бориса Грінченка).
7. Нестуля О.О., Нестуля С.І. Основи лідерства. Наукові концепції (від найдавніших часів до середини ХХ ст.): навч.посіб. Полтава: ПУЕТ, 2016. 227 с.
8. Нестуля, О. О. Основи лідерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера [Текст] : навчальний посібник / О. О. Нестуля. - Київ : Знання, 2013. - 287 с. (Бібліотека Київського столичного університету імені Бориса Грінченка).
9. Нік Крейг. Лідерство починається з призначення. К.: Фабула, 2019. 240 с.
10. Романовський О.Г., Гура Т.В., Книш А.Є, Бондаренко В.В. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник. Харків, 2017. 100 с.
11. Сергєєва Л. М., Кондратьєва В. П., Хромей М. Я. Лідерство: навч. посібн. за наук. ред. Л. М. Сергєєвої. Івано-Франківськ. «Лілея-НВ. 2015. 296 с.
12. Сила інтровертів. Тихі люди у світі, що не можуть мовчати / пер. з англ. Т.Заволоко.- 3-тє вид. – К.: Наш формат, 2018. – 368 с.
- 13.Скібіцька Л.І. Лідерство та стиль роботи менеджера: навчальний посібник.- К.: Центр учбової літератури, 2009.- 192 с. (Бібліотека Київського столичного університету імені Бориса Грінченка).
14. Ферраці К. Неформальне лідерство. Як надихати команду та досягати результатів /Кейт Ферраці; переклад з англ. Я.Лебеденка. - Харків: КК КСД, 2022.- 224 с.
15. Шмідт Е., Розенберг Дж. Як працює Google / Пер. з англ.Ю.Гордієнка. – К.: Видавнича група КМ-БУКС, 2018.-304 с.: іл.

Допоміжні

1. Асамблея ділових кіл. <http://leaders-21.com/market-khaus>.
2. Лідерство у XXI столітті. Deloitte Global Human Capital Trends. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/human-capital/Deloitte-Global-Human-Capital-Trends-2019-3.pdf>
3. Іванов Ю.Ю. Організаційне лідерство / Ю.Ю. Іванов ; наук. кер. А.Ю. Білоусова // Тези 75-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 02 трав.–25 трав. 2023 р.). – Т. 2. – С. 41–43.
4. Нестуля О.О., Нестуля С.І. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ ст. початок ХХІ ст.): навч. посіб. Полтава: ПУЕТ, 2016. 375 с.
5. Скібіцька Л.І. Лідерство та стиль роботи менеджера: навчальний посібник.- К.: Центр учбової літератури, 2009.- 192 с. (Бібліотека Київського столичного університету імені Бориса Грінченка).
6. Шлях лідера. Бізнес, буддизм і щастя у взаємопов'язаному світі: Далай-лама, Лоренс ван ден Майзенберг; переклад з англ. А.Ващук.- Львів: Видавництво Старого Лева, 2018.-216 с.
7. Haluziak, V., Akimova, O., Gromov, I. (2019). Сучасні зарубіжні підходи до розуміння лідерства і виховання лідерів. *Лідер. Еліта. Суспільство*, (1), 32–53. URL: <https://doi.org/10.20998/2616-3241.2019.1.03>

Додаткові ресурси

1. Інститут лідерства. URL: <https://leadershippipelineinstitute.com/>.
2. Освітній Хаб міста Києва. Курс «Емоційний інтелект». URL: <https://eduhub.in.ua/courses>.
3. Prometheus. Дизайн-мислення для інновацій: онлайн-курс. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+DTI101+2017_T3
4. ВУМ online. Курс «Стратегічне мислення». URL: <https://vumonline.ua/course/school-of-effective-thinking/>.
5. ВУМ online. Курс «Інтегральна динаміка. Еволюція мислення, лідерства, економіки і політики». URL: <https://vumonline.ua/course/integral-dynamics/>.

Посилання на Електронний навчальний курс (ЕНК):
<https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=21023>